

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Кафедра правоохоронної діяльності та загальноправових
дисциплін
РОБОЧА ПРОГРАМА
Історія держави і права України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник завідувача кафедри
С.В.Веремієнко

(підпис)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Козинець О.Г., к.і.н., доцент

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Протокол від «01» вересня 2025 р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова (ОК 16)
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	1 рік навчання, 2 семестр ОП «Право»
Викладач	Козинець Олена Гаврилівна
Профайл викладача (-ів)	https://tidp.stu.cn.ua/kozynecz-2/
Контакти викладача	e.kozinets@stu.cn.ua

2. Анотація курсу.

Історія держави і права України є обов'язковою дисципліною для здобувачів ОП «Право» і становить методологічну основу подальшої фахової підготовки юристів з інших правових дисциплін.

Історія держави і права України вивчає загальні закономірності та специфічні риси виникнення, розвитку і функціонування держави і права на території нашої держави із найдавніших часів до наших днів. Предметом даного курсу є історичні процеси виникнення та багатовікового розвитку складної системи державних установ, правових норм України.

3. Мета курсу.

Мета навчальної дисципліни – надання здобувачам – майбутнім юристам знань про закономірності, особливості та найважливіші проблеми виникнення, розвитку та функціонування різних держав та систем права на території сучасної України в різний час.

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти мають набути або розширити такі загальні та спеціальні компетентності, передбачені освітньо-професійною програмою:

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти мають досягти або вдосконалити такі програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньо-професійною програмою:

ПН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів..

ПН 25. Самостійно визначати закономірності і аналізувати суспільні процеси, що відбувалися у минулому та відбуваються нині, розуміти їх зв'язки та проводити історичні паралелі.

5. Пререквізити. Передумови для вивчення дисципліни є вивчення навчальної дисципліни Історія української державності і культури, Історія держави і права зарубіжних країн, Теорія держави і права, Конституційне право України

6. Обсяг курсу.

Види занять	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні заняття	14
Самостійна робота	60

Індивідуальне завдання	контрольна робота
Всього кредитів (годин)	3 (90 годин)

Форма проведення занять – лекційні, практичні заняття, індивідуальні дослідні роботи.ю самостійна робота з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, презентацій.

7. Тематика курсу

Тематика лекційних занять
Тема 1. Предмет, метод дослідження, періодизація історії держави і права України. Держава і право на території північного Причорномор'я та Приазов'я (сер. I тис. до н.е. – V ст. н.е.). Формування державності та права у східних слов'ян. Утворення Київської Русі (VI - поч. XII ст.) Предмет, методологія курсу історії держави і права України, місце курсу в системі юридичних навчальних дисциплін. Наукова періодизація історії держави і права України. Наукова і навчальна література з курсу. Критика антинаукових концепцій історії держави і права України. Державність на території Північного Причорномор'я: скіфи, грецькі поселення та ін. Східні слов'яни, їх походження, розселення на сучасній території України. Переростання родових общин у територіальні. Східнослов'янські племена, союзи племен, племінні княжіння. Союз союзів племінних князів Середнього Подніпров'я під назвою «Русь» (VIII ст. н.е.). Суперсоюз племінних князів під назвою «Руська земля» (поч. IX ст.) - попередник держави Київська Русь. Утворення і розвиток держави з центром у Києві. Теорії походження Київської Русі. Розвиток феодального землеволодіння і феодальної форми експлуатації. Розвиток ремесла, торгівлі і виникнення феодальних міст. Суспільний та державний лад. Джерела права Київської Русі: звичаєве право, князівське законодавство, міжкнязівські договори, постанови князівських з'їздів і вічевих зборів, договори Київської Русі з іноземними державами. Джерела церковного права: церковні статuti Володимира і Ярослава, збірки канонічного права. "Руська Правда". Основні риси права. Тема 2. Українські землі у складі Литви та Польщі (кінець XIV - XVI ст.). Розвиток права Подолання феодальної роздробленості і поява централізованих держав. Формування української народності. Виникнення та розповсюдження назви «Україна». Приєднання українських земель до Великого князівства Литовського і Королівства Польського та зміна їх політико-правового становища. Особливості суспільного устрою. Державний лад. Особливості територіального устрою Галичини. Буковина у складі Молдавії і Туреччини. Закарпаття у складі Угорського королівства. Чернігово-Сіверщина у складі Московського князівства. Судова реформа 1564-1566 рр. у Великому Князівстві Литовському. Джерела права. Звичаєве право. Сеймові і королівські конституції. Конституція Казимира 1468 р. «Устава на волоки» 1557 р. Кодифікація права у Великому Князівстві Литовському. Литовські статuti 1529, 1566, 1588 рр. Магдебурзьке право.

Основні риси права.

Тема 3. Українська державність і право в роки визвольної війни 1648 - 1654 рр. Відродження національної держави і права України. Вхідження України до складу Росії та його правове оформлення

Політико-правове і соціально-економічне становище України напередодні повстання 1648 р. Причини та рушійні сили війни. Державницька програма Б. Хмельницького.

Суспільний лад. Формування української національної держави. Вищі органи влади й управління.

Джерела та основні риси права.

Українсько-російські зв'язки в роки визвольної війни 1648 - 1654 рр. Переяславська угода 1654 р. та її наслідки для української держави і народу.

Тема 4. Правове становище України у складі Росії (XVIII ст.)

Поділ Гетьманщини на Лівобережну і Правобережну Україну. Суспільний лад. Формування українського шляхетства, його злиття з російським дворянством. Поширення на Україну дії "Жалуваної грамоти дворянству" 1785 р. Духовенство і зміни у його правовому становищі. Правове становище селянства. Правове становище міського населення.

Ліквідація козацького стану. Остаточне закріплення всіх категорій українського селянства.

Автономія України. Гетьманські статті. Органи місцевого самоврядування. Загальновійськова рада. Рада генеральної старшини. Генеральний уряд. Гетьманська влада, Полкові уряди. Сотенні уряди. Курені і городові отамани. Збройні сили. Магістрати і ратуші. Судові органи. Церква. Особливості політичного устрою на Слобожанщині. Зміни в політичному становищі Запорізької Січі та Південної України.

Органи самодержавного управління Україною. Малоросійський приказ, I Малоросійська колегія, II Малоросійська колегія.

Наступ російського царату на права і вольності України. Ліквідація української національної державності. Запровадження військового та адміністративно-територіального устрою в Україні відповідно до загальної централізованої системи управління Російською імперією.

Соціально-економічні і політичні наслідки скасування автономії України у складі Росії.

Правова система України за умовами входження до складу Росії. Джерела права. Звичаї. Гетьманські і полковничі універсали. Рішення загальновійськової і генеральної старшинської рад. Збереження джерел права польсько-литовського походження. Конституція Пилипа Орлика (1710 р). Джерела церковного права. Кодифікація права у першій половині XVIII ст. Робота кодифікаційної комісії 1728 р. "Права за якими судився малоросійський народ" 1743 р. Кодифікація права у другій половині XVIII ст. "Суд і розправа в правах малоросійських". "Екстракт малоросійських прав" 1767 р. "Екстракт із указів, інструкцій та установ" 1786 р.

Цивільне право. Сімейне право. Кримінальне право. Судочинство.

Тема 5. Суспільно-політичний лад і право України у складі двох імперій – Російської та Австрійської (XIX ст.)

Три поділи Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.), приєднання Криму до Росії та вплив цих подій на політико-правове становище на історичну долю України: Лівобережжя, Правобережжя і Півдня України у складі Російської імперії, Північної Буковини, Галичини і Закарпаття – у складі Австро-Угорської імперії.

Тема 6. Суспільно-політичний лад і право правобережної, лівобережної та

південної України у складі Російської імперії (з поч. XX ст. до 1917 р.)

Перша буржуазно-демократична революція 1905-1907 рр. в Україні. Створення українських національних партій. Загальноросійські політичні партії в Україні. Виникнення Рад робітничих депутатів.

Суспільний лад. Зміни в політичному ладі. Маніфести від 6 серпня і 17 жовтня 1905 р. Державна дума і Державна рада. Склад і діяльність депутатів від українських губерній у Державній думі.

Перша світова війна 1914-1918 рр. та її наслідки для України.

Цивільне, адміністративне і кримінальне законодавство в період революції 1905-1907 рр., наступної реакції, а також першої світової війни 1914-1918 рр. Розвиток надзвичайного законодавства щодо охорони імперських порядків.

Тема 7. Відродження української національної державності (1917-1920 рр.)

Соціально-економічне та політичне становище України напередодні Лютневої (1917 р.) революції. Перемога Лютневої революції. Ліквідація монархії. Початок створення в Україні нових політичних структур.

Тимчасовий уряд та його органи в Україні. Дія законодавства Тимчасового уряду в Україні.

Становлення Української Народної Республіки (УНР)

Гетьманська держава

Українська Народна Республіка часів Директорії

Становлення і розвиток Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР)

Значення акту злуки УНР із ЗУНР, Падіння ЗУНР, його причини.

Тема 8. Утворення української радянської республіки. Державно-правове будівництво УСРР-УРСР у 1919-1991 рр.

Становлення і розвиток Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів у 1917 р. Боротьба за владу Рад у жовтні - грудні 1917 р. I Всеукраїнський з'їзд Рад у Харкові та його рішення.

Надзвичайні органи Радянської влади.

III з'їзд Рад робітничих, селянських та червоно-армійських депутатів у Харкові (6-10 березня 1919 р.). Прийняття Конституції УСРР.

Становлення радянського права.

Розвиток зв'язків УСРР із РСФРР та іншими радянськими республіками.

Нова економічна політика та її законодавче оформлення в УСРР. Перебудова державного апарату у зв'язку з переходом до нової економічної політики.

Утворення СРСР. Правові основи входження УСРР до складу Союзу РСР. Конституція СРСР 1924 р. Створення в складі УСРР Молдавської АСРР (1924 р.).

Кодифікація українського радянського законодавства. Законодавство Союзу РСР та його дія в УСРР.

Конституція УРСР 1937 р. та її декларативний характер. Система органів влади і управління за Конституцією. Перебудова державного апарату.

Участь УРСР у Великій Вітчизняній війні проти фашистської Німеччини. Особливості в розвитку права УРСР в роки Великої Вітчизняної війни.

Міжнародна діяльність УРСР. Українська РСР - член-засновник ООН.

XX з'їзд КПРС і Україна. Ліквідація репресивних органів сталінського тоталітарного режиму. Реабілітація невинних жертв сталінізму. Непослідовність і незавершеність цього процесу.

Зміни в законодавстві. Початок нової кодифікації радянського законодавства в кінці 50-х - на початку 60-х рр.

Поступове згортання демократії. Подальша бюрократизація державного апарату. Конституція УРСР 1978 р. та її декларативний характер. Перебудова державного

апарату згідно з Конституцією УРСР 1978 р.

Демократизація суспільно-політичного життя в Україні у другій половині 80-х рр. Реформа державного апарату. Зміни в законодавстві України.

Зміни у статусі УРСР як союзної республіки у складі СРСР. Декларація про державний суверенітет УРСР від 16 липня 1990 р. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р.

Тематика практичних занять

- Держава і право на території північного Причорномор'я та Приазов'я (сер. I тис. до н.е. – V ст. н.е.)
- Руська правда – пам'ятка права Київської Русі
- Кодифікація права у Великому князівстві Литовському. Статут 1529 р.
- Правове становище України у складі Московського царства та Російської імперії (XVIII ст.).
- Кодифікація права на українських землях у XVIII ст. «Права за якими судився малоросійський народ» 1743 р.
- Буржуазні реформи II половини XIX ст. в Російській імперії та їх впровадження в Україні
- Відродження української національної державності (1917-1920 рр.)

Тематика самостійної роботи

- Держава і право на території Північного Причорномор'я та Приазов'я (сер. I тис. до н.е. - V ст. н. е.)
- Держава і право феодальної роздробленості Русі (XII-XIV ст.)
- Українські землі під владою Речі Посполитої II половина XVI - I пол. XVII ст.
- Вхідження України до складу Московського царства та його правове оформлення
- Правове становище України у складі Московського царства та Російської імперії (XVIII ст.). Кодифікація права
- Суспільно-політичний лад і право західноукраїнських земель (II пол. XVII - II пол. XVIII ст.)
- Суспільно-політичний лад і право України у складі двох імперій – Російської і Австрійської (XIX ст.)
- Суспільно-політичний лад і право Правобережної, Лівобережної та Південної України у складі Російської імперії (з поч. XX ст. до 1917 р.)
- Утворення радянської української республіки. Державно-правове будівництво УСРР – УРСР у 1919-1991 рр.

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Поточний контроль протягом семестру (відвідування занять (лекційних, практичних), виконання зазначених видів робіт: контрольної, самостійної роботи) та семестровий контроль у вигляді диференційованого заліку З дисципліни студент може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на диф.заліку. Якщо студент виконав всі види робіт протягом семестру (з мінімальними вимогами до знань) та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати диф.заліку. Повторне складання диф.заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.
--	--

Практичні заняття	Підготовленість, повнота висвітлення питання, самостійність відповіді, своєчасність підготовки
Вирішення казусів	При вирішенні казусів студенти повинні розуміти загальний зміст права та законодавства, повинні вивчити навчальну літературу, матеріал лекції, обов'язково ознайомитися з правовою збіркою на основі якої потрібно вирішити казус. Необхідно письмово вирішити казус із обов'язковим обґрунтуванням прийнятого рішення, та посиланням на текст та вказанням конкретної статті нормативного акту.
Презентація	Виступи перед аудиторією зі слайдами або іншими візуальними матеріалами, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи, звіту про виконання самостійних завдань тощо.
Виконання самостійних дослідних робіт	Тема роботи має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички студента, його вміння працювати з бібліографією тощо. Студент має сформулювати навички самостійного наукового пошуку, підбір та опрацювання літератури по даній тематиці, оформлення цитат та посилань на джерела, аналіз різних точок зору, узагальнення матеріалу, формулювання власних висновків тощо.
Наукова робота	Написати відповідно до вимог тези та взяти участь у науково-практичній конференції
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовою допуску до диф.заліку є виконання всіх видів навчальної роботи. У випадку, якщо студент протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених видів навчальної роботи, має невідпрацьовані контрольні роботи, завдання з самостійної дослідної роботи, невідпрацьовані практичні заняття тощо або не набрав мінімально необхідну кількість балів – 20 балів, то він не допускається до складання диф.заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів НУ Чернігівська політехніка».

Критерії оцінювання		Кількість балів
1.	Робота на практичних заняттях	до 28 балів
1.1	відповідь на практичному занятті	до 4 балів
1.2	тести, казуси	до 2 балів
1.3	презентація	до 2 балів
2.	Поточний контроль (ЗМК 1,2)	до 10 балів
3.	Виконання індивідуальних дослідних робіт	до 12 балів
4.	Наукова робота	до 10 балів
Усього		60 балів

Критерії оцінювання знань та самостійної роботи студента

Робота на семінарському занятті оцінюється у балах (4 бали за одне заняття) за наступними критеріями:

Відповідь на семінарському занятті

4 бали – ЗВО у повному обсязі опрацював програмний матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, виявляє розуміння історичних процесів, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, може аналізувати історичну інформацію, здатний презентувати власне розуміння, оцінку історичних явищ, має досить міцні навички роботи з першоджерелами, основними кодифікаціями права

3 бали – ЗВО вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників, хрестоматій; може дати порівняльну характеристику історичних явищ, визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; узагальнювати та застосовувати набуті знання.

2 бали – ЗВО загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стисло характеристику питання, загалом правильно розуміє історичні терміни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, виклад не самостійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

1 бал – ЗВО за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито.

0 балів – ЗВО не готовий до семінарського заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, головний зміст матеріалу не розкрито.

Виконання тестових завдань, вирішення казусів, оцінюється у балах за наступними критеріями.

Виконання тестових завдань (до 2 балів)

- 2 бали – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;
- 1,5 бали – точні відповіді на 70%-89% тестових питань;
- 1 бал – точні відповіді від 50% до 69 % тестових питань;
- 0,5 бали – студент дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань з теми.

Вирішення казусів (до 2 балів)

При вирішенні казусів ЗВО повинні розуміти загальний зміст права та законодавства, повинні вивчити навчальну літературу, матеріал лекції, обов'язково ознайомитися з правовою збіркою на основі якої потрібно вирішити казус. Необхідно письмово вирішити

казус із обов'язковим обґрунтуванням прийнятого рішення, та посиланням на текст та зазначенням конкретної статті нормативного акту.

- 2 бали – точна відповідь та змістовне обґрунтування рішення;
- 1,5 бали – точна відповідь та недостатнє обґрунтування рішення;
- 1 бал – не зовсім точна відповідь та недостатнє обґрунтування рішення;
- 0,5 бали – ЗВО намагався дати відповідь, але показав незадовільний рівень знань із теми, вміння орієнтуватися в тексті нормативного акту.

Доповнення до відповіді, запитання доповідачу на семінарському занятті (до 2 балів).

Суттєве доповнення до доповіді основного доповідача, яке ґрунтується на ознайомленні з монографічною, науковою літературою.

Задані запитання доповідачу, які є не просто уточнюючими, а які мають дискусійний характер.

Презентація (до 2 балів)

Презентації – виступи перед аудиторією зі слайдами або іншими візуальними матеріалами, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи, звіту про виконання самостійних завдань тощо. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Виконання контрольної роботи (до 5 балів)

Завдання теоретичні на контрольній роботі.

5 балів – повна відповідь на питання;

4 бали – відповідь, яка позбавлена серйозних неточностей, але має окремі недоліки;

від 2 до 3 балів – неповна відповідь на запитання, в якій налічується не багато неточностей;

від 0 до 1 балу неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато неточностей, не достатнє володіння науковим апаратом.

Завдання тестові на контрольній роботі.

Правильність виконання тестових завдань залежить від кількості вибраних правильних відповідей:

- 5 балів – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;
- 4 бали – точні відповіді на 75%-89% тестових питань;
- 3 бали – точні відповіді від 55% до 74 % тестових питань;
- 2 бали – ЗВО дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань програмних питань.

Виконання індивідуальних дослідних робіт (до 12-ти балів за дві).

Тема має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички студента, його вміння працювати з бібліографією тощо.

Написання самостійної дослідної роботи практикується в учбовому процесі з метою набуття студентом необхідної професійної підготовки, формування навичок самостійного наукового пошуку, вивчення літератури по даній тематиці, аналіз різних точок зору, узагальнення матеріалу, формулювання висновків тощо.

Особливу увагу слід приділити оформленню науково-довідникового матеріалу, цитат та посилань на джерела.

Наукова робота (участь у науково-практичних конференціях) (до 10 балів).

Написати відповідно до вимог тези на науково-практичну конференцію та взяти участь у конференції, подати тези до друку.

Всі роботи мають бути виконані вчасно. Про деделайни в кожному конкретному випадку повідомляється додатково, відповідно до графіку роботи.

За несвоєчасно виконане завдання без поважних причин максимальна кількість балів становить 50% від максимальної кількості балів своєчасно виконаного завдання (своєчасно виконане завдання – це завдання, яке здобувач вищої освіти здав/завантажив/виконав у Moodle до початку проведення наступного практичного заняття відповідно до послідовності тематики практичних робіт, зазначених у розділі 7 даної робочої програми) або протягом тижня від початку оголошення про необхідність виконання завдання.

Усі роботи мають бути виконані вчасно. Про деделайни в кожному конкретному випадку повідомляється додатково, відповідно до графіку роботи.

За несвоєчасно виконане завдання без поважних причин максимальна кількість балів становить 50% від максимальної кількості балів своєчасно виконаного завдання (своєчасно виконане завдання – це завдання, яке здобувач вищої освіти здав/завантажив/виконав у Moodle до початку проведення наступного практичного заняття відповідно до послідовності тематики практичних робіт, зазначених у розділі 7 даної робочої програми) або протягом тижня від початку оголошення про необхідність виконання завдання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
1	Поточний контроль (практичні заняття, тести, казуси)	0.....28
2	Поточний контроль (ЗМК 1,2)	0.....10
3	Виконання індивідуальних дослідних робіт	0....12
4	Наукова робота	0....10
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...60
Семестровий контроль (диф.залік)		0....40
Разом		0.... 100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS		Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
			для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A	(відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B	(дуже добре)	добре	
75-81	C	(добре)		
66-74	D	(задовільно)	задовільно	
60-65	E	(достатньо)		
0-59	FX	(незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення

Система дистанційного навчання Moodle, Microsoft Teams

10. Політика курсу

Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру, то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати диференційований залік.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні заняття або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання диференційованого заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний диференційований залік складається у вигляді тестування.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#).

Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету/онлайн у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика дедлайнів

Всі роботи мають бути виконані вчасно. Про деделайни в кожному конкретному випадку повідомляється додатково, відповідно до графіку роботи.

За несвоєчасно виконане завдання без поважних причин максимальна кількість балів становить 50% від максимальної кількості балів своєчасно виконаного завдання (своєчасно виконане завдання – це завдання, яке здобувач вищої освіти здав/завантажив/виконав у Moodle до початку проведення наступного практичного заняття відповідно до послідовності тематики практичних робіт, зазначених у розділі 7 даної робочої програми) або протягом тижня від початку оголошення про необхідність виконання завдання

Політика користування ноутбуками/планшетами/смартфонами.

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, оскільки дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні лабораторних, контрольних та розрахунково-графічних робіт (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання лабораторних завдань та розрахунково-графічної роботи на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література

1. Білас І.Г. Історія держави і права України, порівняльна історія держави і права України та країн світу. К., Посвіт, 2024. 928 с.
2. Бойко І. Держава і право Гетьманщини. Навч. посібник. Львів, 2000.
3. Єрмолаєв В.М. Історія держави і права України. Х., Право. 2025. 496 с.
4. Лісовський П., Лісовська Ю. Воєнна історія держави і права України. К.:Кондор. 2024. 388 с.

5. Тищик Б.Й., Г.. І. Історія держави і права України. К., Юрінком Інтер, 2024. 608 с
6. Трофанчук Р.І. Історія держави і права України. К., Юрінком Інтер, 2022. 568 с.
7. Fitzpatrick Sh. Everyday Stalinism: Ordinary Lives in Extraordinary Times, Soviet Russia in the 1930s. Oxford, 2001.

Інформаційні ресурси

1. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс: Історія держави і права України. URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=455>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Національна парламентська бібліотека URL: <http://www.uplu.kiev.ua>